

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Дніпропетровська область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Дніпропетровської області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 3 093 176 осіб, що складало 7,54 % від загального населення України. Із наведених даних тільки частка числа лікарняних закладів дещо менша за частку населення регіону. Частки решти показників суттєво чи помітно вищі за частку населення регіону, що говорить про відносно добру забезпеченість регіону в сфері охорони здоров'я.

Помітне та/або суттєве перевищення (чисельність середнього медперсоналу) частки майже всіх показників діяльності закладів охорони здоров'я над часткою населення можна пояснити евакуацією населення з окупованих територій та частини територій, де мають місце бойові зіткнення армій України та РФ.

Показник	Україна	Дніпропетровська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	3 093 176	7,54
Число лікарняних закладів	1 096	76	6,93
Загальне число ліжок	228 351	22 212	9,73
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2 307	193	8,37
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	96	7,99
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	2 732	8,30
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	104 078	8,65
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	503 363	10,80
Загальна чисельність лікарів (без зубних)	133 237	10 556	7,92
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229 368	17 771	7,7

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 р., %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Дніпропетровській області тривала пандемія COVID-19. За цей період в регіоні було зареєстровано 372 339 підтверджених випадків цієї інфекції або 6,69 % від всіх випадків в Україні, що відчутно менше частки населення області в структурі загального на-

селення країни. Це може вказувати як на дещо меншу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на менш якісні заходи з виявлення випадків COVID-19. На це непрямо може вказувати кількість померлих в області, % яких суттєво більше % населення області в структурі населення країни. Летальність в області (2,74 %) більше від летальності в цілому по Україні (2,02 %).

Примітним є те, що летальність медпрацівників в області (0,97 %) також є помітно вищою, ніж відповідний загально-український показник (0,81 %).

Показник	Україна	Дніпропетровська обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	372 339	6,69
Померло від COVID-19, всього	112 481	10 187	9,06
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	2,74	–
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	7 954	5,14
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	77	6,13
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	0,97	–
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	4,9	–

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Дніпропетровській області є ГРВІ, але захворюваність на ГРВІ майже не відрізняється від загального показника України. Серед інших поширених респіраторних інфекцій в 2023 році в області показники захворюваності були суттєво меншими, ніж в цілому в Україні). Стан захворюваності на кишкові інфекції в Дніпропетровській області дещо гірший, ніж в цілому в Україні (по ГКІ встановленої етіології – в 1,28 рази більше, ротавірусна інфекція більше, ніж в 1,54 рази перевищує загальноукраїнський рівень, а захворюваність на зоонозні сальмонельози в 1,55 рази більша, ніж в цілому в Україні, але ГКІ невстановленої етіології майже не відрізняється від загальної).

Зоонозна хвороба Лайма дещо менше показника України, а лептоспіроз – вдвічі менше загального показника. Аскаридоз в регіоні має показник захворюваності в 6 разів менший, ніж в цілому в Україні.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Дніпропетровська обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	11 720,96
Грип	32,41	26,48
Вітряна віспа	96,64	24,76
Скарлатина	25,48	5,24
ГКІ встановленої етіології	52,93	68,05
ГКІ невстановленої етіології	70,01	60,16
Інші (зоонозні) сальмонельзи	10,76	17,17
Ротавірусний ентерит	7,32	11,28
Хвороба Лайма	11,98	8,89
Лептоспіроз	1,06	0,48
Аскаридоз	40,56	41,53

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 р.

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів інфекційних захворювань в 2023 році в Дніпропетровській області становить 3,13% від їх загальної кількості в Україні, що є вдвічі менше, ніж частка населення області від загальної кількості населення України (7,54 %). Також й питома вага кількості випадків в межах зафіксованих спалахів становить лише 2,87 %, що є ще меншим показником від загального показника по Україні. Середня кількість випадків на 1 спалах (9,0) в регіоні мало відрізняється від показника України (9,8).

Таким чином, інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в Дніпропетровській області суттєво відрізнялась від загального в Україні в кращий бік.

Звертає на себе увагу та обставина, що відсоток лабораторно підтверджених випадків інфекційних хвороб в межах спалахів в регіоні становив 100,0 %, тобто суттєво краще, ніж загальноукраїнський показник (78,3%).

Показник	Україна	Дніпропетровська обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	2	3,13
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	18	2,87
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	9,00	–
Захворюваність на 100 000 населення в межах спалахів	1,53	0,57	–
Лабораторно підтверджені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	100	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	100	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році у Дніпропетровській області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) та смертність від нього були в 2 рази вищими, ніж в цілому в Україні, а захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ-інфекцією була в 1,78 рази вище, ніж в Україні. При цьому показник захворюваності на ТБ в області серед дитячого населення (0–14 років) також був вищим (в 2 рази), ніж загальноукраїнський показник дитячої ТБ-захворюваності (20,8 на 100 тис. нас. проти 10,4 на 100 тис. нас. в Україні). Загалом суттєво вищі показники інцидентності та смертності в області в порівнянні із загальноукраїнськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ практично не відрізняються (або навіть дещо перевищують) аналогічні загальні показники в Україні (від 68,61% до 84,0 % в області проти 63,2–77,5 %).

Показник	Україна	Дніпропетровська обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	86,1
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	8,2	14,6
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0-14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	20,8
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	14,3
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	84,0
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	67,0
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	68,1

ВІЛ/СНІД

В 2023 році у Дніпропетровській області на обліку знаходилось 29 628 осіб з ВІЛ-інфекцією, з яких 2 928 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 18,82 % та 22,67 % від показників по Україні. Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 544 осіб, тобто 16,23 % від показника по Україні. Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 400 випадків. Це 23,3 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні, що в цілому вказує на напружену чи одну з найгірших епідемічних ситуацій в Україні.

Показник	Україна	Дніпропетровська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	3 093 176	7,54
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	2 928	22,67
Число нових випадків СНІДу	3 351	544	16,23
Число нових смертей від СНІДу	1 717	400	23,30
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	29 628	18,82

Вірусні гепатити

В 2023 році в Дніпропетровській області було зареєстровано 680 випадків вірусних гепатитів, що становить 6,84 % від показника по Україні. В структурі переважну більшість становили хронічні вірусні гепатити – 79,9 %. Гострі гепатити А, гепатити В, С та інші гепатити складають 9,1 %, 4,9 %, 2,4 % та 3,8 % відповідно.

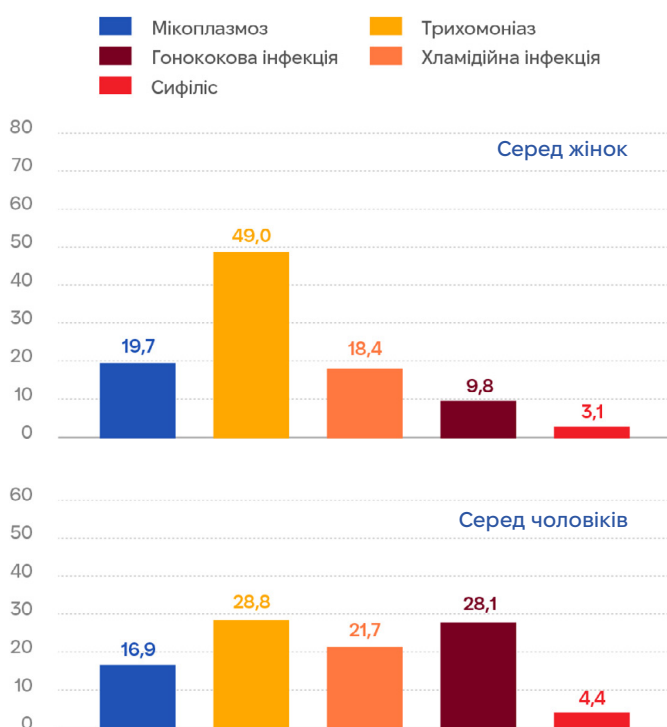

Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р., %

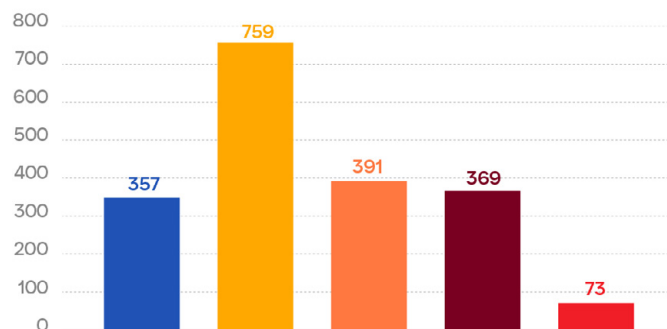
Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

В 2023 році в Дніпропетровській області було зафіксовано 1949 випадків захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+).

Найбільше (759 осіб) захворіли на трихомоніаз, що становить 38,9 % від усіх випадків ІПСШ в області. Серед чоловіків та жінок випадків ІПСШ було зареєстровано приблизно однакову кількість – 971 та 978 випадків відповідно. І у чоловіків, і у жінок найчастіше реєструвались випадки трихомоніазу. Сифіліс, хламідійна інфекція, гонококова інфекція та уrogenітальний мікоплазмоз: у чоловіків – 4,4 %, 21,7 %, 28,1 % та 16,6 % відповідно, у жінок – 3,1 %, 18,4 %, 9,8 % та 8,17 % відповідно.

Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р., %

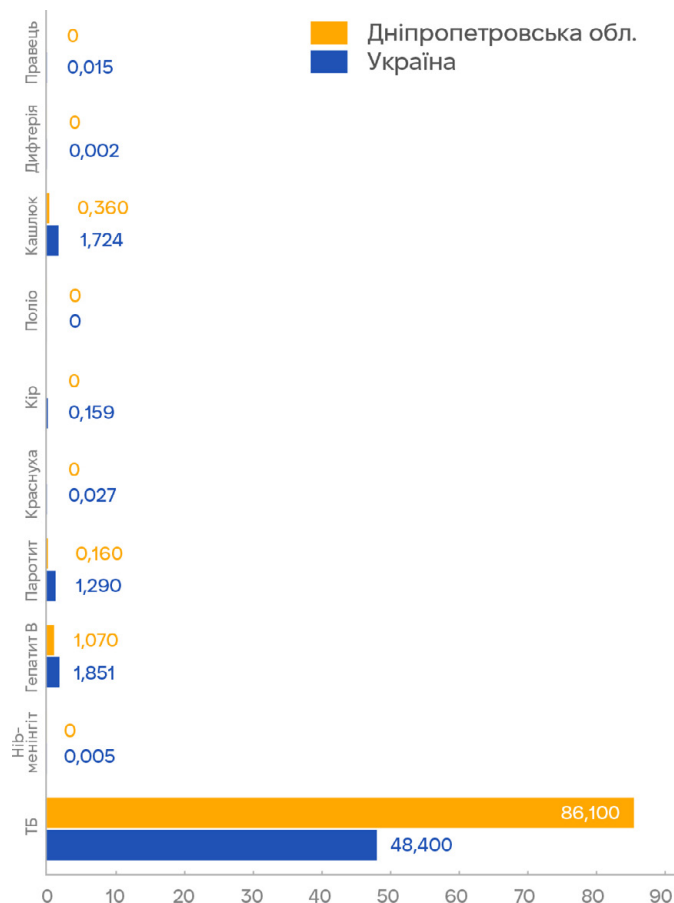

Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

В 2023 році у Дніпропетровській області епідемічна ситуація з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, оскільки показник захворюваності в області майже вдвічі перевищував загальний показник по Україні.

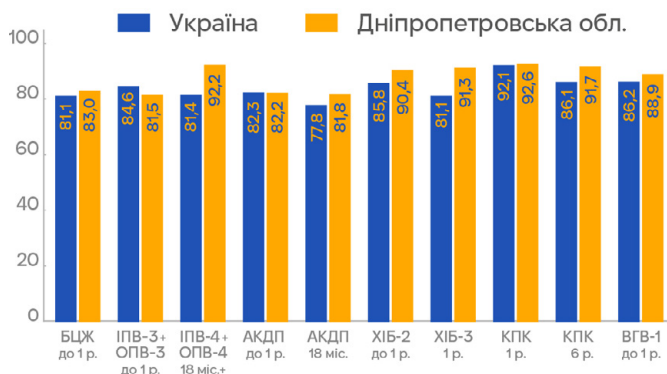
Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація в області є відносно сприятливою: захворюваність на НіВ-менінгіт, гепатит В, паротит, кір, краснуха, дифтерія та правець була меншою, ніж в Україні в цілому, або ці інфекції не реєструвались.

Захворюваність на вакциновані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в дніпропетровській області досить високі показники охоплення щепленнями – лише за одним щепленням, що передбачене календарем щеплень, (проти ІПВ-3 + ОПВ-3 до 1 р.), рівень охоплення менше, ніж в Україні в цілому. В той же час по жодній вакцинокерованій інфекції не досягнуто 95 % охоплення, але за п'ятьма щепленнями в області охоплення знаходиться на рівні більше 90 і більше %.

Охоплення щепленнями у 2023 р., %

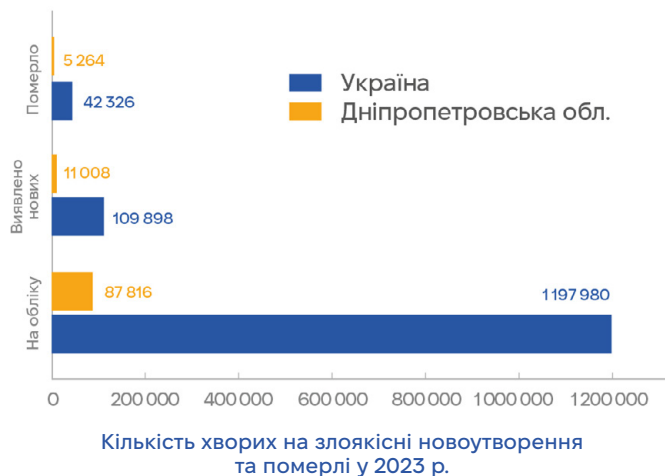
Злоякісні новоутворення

В 2023 році в Дніпропетровській області на обліку перебувало 87 816 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 7,33 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 11 008 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 12,54 % від кількості хворих, що перебували на обліку в області. Слід зазначити, що серед виявлених нових випадків захворювань кількість жінок (54,29 %) була більшою, ніж чоловіків (45,71 %), але серед померлих було більше чоловіків (54,54 %).

Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (203,27 на 100 тис. населення) відчутно переважала смертність серед жінок (142,38 на 100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на

більш пізні звернення чоловіків за медичною допомогою.

Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 25,5 % нових випадків.

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році у Дніпропетровській області під наглядом перебувало 18 069 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких 12 000 осіб були охоплені відповідним лікуванням (66,41 %). У Дніпропетровській області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (51,95 %), опіоїди (28,29 %), інші психоактивні речовини (2,82 %) та канабіоїди (5,99 %).

В 2023 році у Дніпропетровській області вперше взято під нагляд 2 188 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (41,68 %), інші психоактивні речовини (33,59 %), опіоїди (23,81 %) та канабіоїди (0,91 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітнього року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю всього	Україна	38 312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	912	41,68	9 387	51,95	5 709	60,82
опіоїдів всього	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	521	23,81	5 111	28,29	3 276	64,10
канабіоїдів всього	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	20	0,91	838	4,64	562	67,06
інших психоактивних речовин – всього	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	735	33,59	2 733	15,13	2 453	89,75
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	2 188	100	18 069	100	12 000	66,41

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році у Дніпропетровській області було зафіксовано 13 979 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 14 065 дітей, що становить відповідно 7,83 % та 7,83 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 12,12 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 28,44 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні).

Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 131 випадок (9,74 %) від 1 345 випадків по усій Україні або 9,31 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 на 1 000 народжених живими загалом по Україні. Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 1 428 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 1 242 випадки, в тому числі рак шийки матки – 275 випадків (або відповідно 11,36 %, 10,09 % та 9,28 % від кількості хворих в Україні).

Показник	Україна	Дніпропетровська обл.	%
Пологів всього	178 468	13 979	7,83
Материнська смертність	33	4	12,12
Абортів всього	42 683	5 265	12,34
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	14 065	7,83
Померло дітей у віці до 1 року	1 345	131	9,74
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	1 428	11,36
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	1 242	10,09
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	275	9,28

Резюме/рекомендації

Дніпропетровська область задовільно забезпечена медичною інфраструктурою та медичними кадрами (лише частка числа лікарняних закладів дещо менша за частку населення регіону в структурі населення України), але тягар на систему громадського здоров'я має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків від COVID-19 (6,69 %) є відчутно меншим, ніж частка населення області в структурі загального населення країни (7,54 %), що відповідає забезпеченості регіону медичною інфраструктурою та медичними кадрами, але кількість смертей (9,06 %) суттєво перевищує частку населення області. Летальність в області (2,74 %) також більше, ніж летальність в цілому по Україні (2,02 %). Загалом епідемічна ситуація в області по COVID-19 може вказувати на часткову готовність медичної інфраструктури до пандемічних загроз, тому є необхідність у розвитку та подальшому вдосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

ДТП та їх наслідки

В 2023 році Дніпропетровській області було зафіксовано 2 140 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (9,1 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 2 555 осіб і загинуло 283 особи, що становить 8,7 % і 9,3 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 661 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (10,2 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 107 та травмовано 597 пішоходів.

Всього 65 ДТП було скоєно з вини пішоходів (9,3 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 6 та ще 61 особу травмовано.

Кількість ДТП з загиблими та/або травмованими в них у 2023 р.

Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші, зокрема, респіраторні інфекції (ГРВІ, вітряна віспа, скарлатина) в порівнянні з показниками сукупного населення України є відносно сприятливим. Захворюваність на ГРВІ майже не відрізняється від загального показника України. Серед інших поширених респіраторних інфекцій в 2023 році в області показники захворюваності були суттєво меншими, ніж в цілому в Україні. Стан захворюваності на кишкові інфекції в Дніпропетровській області дещо гірший, ніж в цілому в Україні. Інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в Дніпропетровській області суттєво відрізнялась від загального в Україні в кращий бік. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

В 2023 р. в області спостерігались суттєво вищі показники інцидентності та смертності від туберкульозу та ВІЛ/СНІД в порівнянні із загальноукраїнськими показниками. Враховуючи, що в Україні загалом наявні ви-

сокі показники захворюваності на ці та інші соціально небезпечні інфекційні хвороби, то це вимагає впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря соціально значущих інфекцій для населення області.

Як і в переважній більшості областей у Дніпропетровській області необхідні заходи для підвищення охоплення щепленнями дітей, навіть не зважаючи на те, що в області досить високі показники охоплення щепленнями, оскільки лише за одним щепленням, що передбачене календарем щеплень, рівень охоплення менше, ніж загалом в Україні.

Близько 25,5 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення онкозахворювань системою охорони здоров'я регіону, оскільки раннє виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в етіологічній структурі хво-

рих переважали особи, які вживали алкоголь (90,82 %). Отже, першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме алкоголю.

Материнська смертність в області була суттєво вище загальноукраїнського показника (28,44 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні). Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області також була більше загальноукраїнської (9,31 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 на 1 000 народжених живими загалом по Україні).

Отже, доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді з використанням принципу «дружнього підходу».

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції
ГКІ	гострі кишкові інфекції
ТБ	туберкульоз
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом
Hib(XIB)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>
ВГВ	Вірусний гепатит В

ДТП	дорожньо-транспортна пригода
КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

 www.phc.org.ua
 www.ukrstat.gov.ua
 www.ncru.inf.ua
 www.patrolpolice.gov.ua
 www.dsp.gov.ua